

JOSEP-JOAQUIM ESTEVE VAQUER

POLÍTICA DE FARISTOL

El moviment coral a Palma
durant la Segona República
(1931-1936)

EDICIONS **DOCUMENTA** BALEAR

2024

SUMARI

Presentació i agraïments	13
Sigles i abreviatures	25
1. A TALL D'INTRODUCCIÓ	27
1.1. Nocions sobre la pràctica coral a Palma	27
1.2. Tres propostes corals amb connotacions polítiques	31
1.3. Filiació de les agrupacions corals palmesanes	34
1.3.1. Relacions amb l'Associació Euterpense dels Cors de Clavé	35
1.3.2. Germanor entre agrupacions corals claverianes	38
1.3.3. La fallida excursió artística dels Cors Calvé a Palma el 1935	40
2. POLÍTICA I AGRUPACIONS CORALS	43
2.1. Les agrupacions corals en la complexa vida política republicana	43
2.2. L'aparent apoliticisme de les societats i les seves agrupacions corals	43
2.2.1. La Protectora	45
2.2.2. Montepío del Arrabal de Santa Catalina	49
2.2.3. Colònia Menorquina	60
2.3. Agrupacions corals vinculades a partits polítics	61
2.3.1. Sobre l'organització dels partits polítics	61
2.3.2. Partit Republicà Federal de Mallorca (PRFM)/Partit Republicà Radical de Mallorca (PRRM)	62
2.3.3. Partit Reformista / Agrupació Republicana Demòcrata	74
2.3.4. Partit Republicà Radical Socialista de Mallorca (PRRSM)	74
2.3.5. Partit Republicà Democràtic Federal (PRDF)	77
2.3.6. Esquerra Republicana Balear (ERB)	79
2.3.7. Del Partit Republicà Radical Demòcrata (PRRD) a Unió Republicana (UR) ..	81
2.3.8. Partit Socialista Obrer Espanyol (PSOE)	84
2.3.9. Partit Comunista d'Espanya	88
2.3.10. Comunió Tradicionalista	90
2.3.11. Centre Autonomista i Partit Regionalista	92
3. LES AGRUPACIONS CORALS	99
3.1. Organització interna de les agrupacions corals	99
3.1.1. Objectius i finalitats	100
3.1.2. Els socis	101
3.1.3. Govern interior	103
3.1.4. Reglament interior	106
3.2. Activitat subvencionada per l'Ajuntament	111
3.3. Presència de la dona en el moviment coral	117
3.4. Activitat de les agrupacions corals	120
3.4.1. El concurs d'agrupacions corals claverianes de 1933	126

4. ELS PROTAGONISTES	131
4.1. Els mestres-directors	131
4.1.1. Artur Baratta de Valdivia	135
4.1.2. Guido de Camino	164
4.1.3. Sebastià Carbonell Juaneda	165
4.1.4. Miquel Castellà Cerdà	166
4.1.5. Jaume Dalmau Picornell	172
4.1.6. Bernat Esteva Alemany	175
4.1.7. Miquel Grisol Massot	176
4.1.8. Gabriel Meneu Piña	177
4.1.9. Josep Picó Aguiló	182
4.1.10. Joaquim Picó Picó	187
4.1.11. Gabriel Piña Molina	190
4.1.12. Sebastià Ramis Terrassa	194
4.1.13. Francesc Real Horrach	197
4.1.14. Domenico Rossi	205
4.1.15. Joan Maria Thomàs Sabater	228
4.1.16. Jacint Torrandell Escalas	235
4.2. Els cantaires	238
4.2.1. Orfeó La Protectora	239
4.2.2. Orfeó de la Colònia Menorquina	245
4.2.3. Orfeó Republicà Balear	246
4.2.4. Orfeó Social del Centre Republicà Federal del 3r districte	247
4.2.5. Orfeó Republicà Balear del 3r districte	251
4.2.6. Orfeó Foment Cultural Republicà	253
4.2.7. Orfeó Republicà del 6è districte	254
4.2.8. Cantaires i artistes al 7è districte: Societat Instructiva Bellver i Agrupació Artística de Santa Catalina	259
4.2.9. Orfeó del Montepío del Arrabal de Santa Catalina	261
4.2.10. Agrupació Artística del 7è districte	265
4.2.11. Orfeó d'Esquerra Republicana Balear de Santa Catalina	267
4.2.12. Orfeó Proletari de la Casa del Poble	267
4.2.13. Orfeó Lirio Rojo del Centre Obrer de la Vileta	269
4.2.14. Massa Coral Antifeixista del SRI	270
4.2.15. Orfeó Tradicionalista	270
4.2.16. Orfeó Mallorquí	272
4.2.1. Capella Clàssica de Mallorca	276
4.3. Conseqüències del cop d'estat i la Guerra Civil	284
4.3.1. Els orfeonistes de l'expedició olímpica: Orfeó de Refugiats Mallorquins	284
4.3.2. La repressió orfeònica a Palma	290
4.3.3. Fugir o fer vida <i>normal</i>	292
4.4. Represa de l'activitat coral durant la Guerra Civil	295
4.4.1. La Capella Clàssica de Mallorca	295
4.4.2. L'Orfeó La Protectora	296
4.4.3. L'Orfeó Mallorquí i l'Organització Nacional Sindicalista	299

5. EL REPERTORI	303
5.1. Tres propostes corals, tres propostes estètiques	303
5.2. Repertoris de les agrupacions corals palmesanes	305
5.3. Repertoris de les agrupacions corals claverianes	307
5.3.1. <i>Salut als cantors</i> : cançó identitària dels cors claverians	309
5.3.2. Himnes en la Segona República	310
5.3.3. Aportacions locals al repertori coral claverià	312
5.3.4. Eclecticisme i regust regionalista a La Protectora	314
5.3.5. Repertori del teatre líric espanyol	315
5.4. Repertoris de les agrupacions vinculades al regionalisme mallorquí	320
5.4.1. Obres manllevades del repertori de l'Orfeo Català	321
5.4.2. La formació d'un repertori identitari	322
Antoni Noguera Balaguer (Palma, 1858-1904)	325
Miquel Binimelis Quetglas (Palma, 1847-1925)	328
Andreu Gelabert Cano (Palma, 1868-Barcelona, 1938)	329
Miquel Capllonch Rotger (Pollença, 1861-1935)	331
Bernat Maria Cerdó Carbonell (Muro, 1874-Palma, 1951)	333
Antoni Torrandell Jaume (Inca, 1888-Palma, 1963)	333
Baltasar Samper Marquès (Palma, 1888-Mèxic, 1966)	336
Bartomeu Oliver Martí (Felanitx, 1895-Palma, 1988)	337
Joan Maria Thomàs Sabater (Palma, 1896-1966)	340
Jaume Mas Porcel (Palma, 1909- Alacant, 1993)	341
5.4.2.1. Aportacions d'autors no mallorquins: Pedrell i Almandoz	343
5.4.3. Distinció i qualitat artística de la Capella Clàssica de Mallorca	345
5.4.3.1. Melodies gregorianes, polifonia medieval i polifonia clàssica	345
5.4.3.2. Recuperar la tradició: la Sibila	350
5.4.3.3. Pau Villalonga, polifonista mallorquí del segle XVI	352
5.4.3.4. Els grans mestres del barroc: Bach i Händel	353
5.4.3.5. Del romanticisme al neoclassicisme francès	359
5.4.3.6. Sobre el romanticisme mallorquí	361
Joaquim Sancho Cañellas (Palma, 1798-1886)	362
Francesc Frontera Laserra (Palma, 1807-1891)	363
Miquel Tortell Simó (Muro, 1802-Palma, 1868)	364
Bartomeu Torres Trias (Valldemossa, 1840-1908)	365
Andreu Torrens Busquets (Santa Maria del Camí, 1845-Palma, 1927) ..	366
5.4.3.7. Polifonia contemporània	368
5.4.3.7.1. Dos compositors estrangers a Mallorca	373
Cicely Foster (1903-2002)	373
Will Einsenmann (1906-1992)	376
5.4.3.8. Passió pels compositors polonesos	379
5.4.3.9. Cançons populars d'altres indrets	382
5.4.3.10. Música religiosa mallorquina	385
5.5. Altres repertoris	389
5.5.1. Cançoner de muntanya	390
5.5.2. Repertori dels orfeons socialistes	391
5.5.3. Repertori antifeixista	395
5.5.7. Repertori carlista	397

5.6. Gèneres comuns en els distints repertoris	398
5.6.1. Cançó popular catalana	399
5.6.2. Sardana corejada	401
5.6.3. Dues composicions identitàries de Vives: <i>L'emigrant</i> i <i>La Balanguera</i>	403
Conclusions	413
Fonts i bibliografia	417
Índex de noms, institucions, llocs i obres	429

